

Kantár Tamás: Hongkong jogrendszere (A hongkongi corporate governance rendszer bemutatására készített minisorozat 1/7 része)

kre-dit.hu/tanulmanyok/kantar-tamas-hongkong-jogrendszere-a-hongkongi-corporate-governance-rendszer-bemutatasara-keszített-minisorozat-1-7-resze/

2018. december 27.

Bevezetés

A Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskolájának Felelősség programjában részt vevő PhD hallgatóként a *Corporate Governance* [Felelős Társaságkormányzási Jog] elméleti és gyakorlati vonatkozásait vizsgálom. A társasági joghoz kapcsolódó multi-, illetve transzdiszciplináris terület a jog, a gazdaságtudomány és a vezetésszervezés egyes elméletei közt igyekszik a gyakorlatban is helytálló szintézist létrehozni. Fókuszában a gazdasági társaságok intern és extern *skateholder* kapcsolatai állnak, amelyet az eltérő társadalmak, eltérő módon közelítenek meg, gazdasági és jogi berendezkedésüknek megfelelően. Európa világ gazdaságban betöltött, egykor meghatározó szerepe a globális hajókereskedelem kiteljesedésével folyamatosan halványult, s a dominanciát fokozatosan Észak-Amerika vette át, majd a délkelet-ázsiai régió rohamos ütemű fejlődésével létrejött a harmadik meghatározó gazdasági-kereskedelmi pólus. Európa és az USA gyakori tárgya a gazdasági és jogi viszonyok közötti összefüggések vizsgálatának. Az elérhető szakirodalom elsősorban aránytalanul kevésnek tűnik a régió jelentőségéhez mérten, lévén, hogy még mindig nagyon sokan úgy gondolnak Kínára, mint a hamisított termékek *kánaánjára*, holott vezető műszaki és pénzügyi hatalom. Fentiekre tekintettel jutottam arra az elhatározásra, hogy kutatási területemhez kapcsolódó kérdésekben mini sorozatot indítok a kiemelt geopolitikai szerepet betöltő kínai társasági jog egyes kérdéseiről. Vizsgálódásom tárgyául Hongkongot választottam, mert az *illatos kikötő*¹ városállam a különböző rendszerek olvasztótégelye.

Hongkong jogrendszere

Hongkong a Kínai Népköztársaság Dél-kínai-tenger által határolt, város méretű különleges közigazgatási területe, a világ gazdaságát is meghatározó ázsiai gazdasági régió egy jelentős központja, amelyet „évszázados” brit fennhatóság alól 1997-ben csatoltak vissza Kínához. Gazdaságában, kultúrájában és jogi berendezkedésében egyaránt nyomot hagyott a gyarmati befolyás, amely így jelentősen eltér az egyébként kontinentális jellegű kínai jogtól, számos ponton visel angolszász jegyeket. Hongkong Különleges Közigazgatási Terület [*Hong Kong Special Administrative Region of the People’s Republic of China*] [a továbbiakban Hongkong] „jogrendszere a jogállamiságon és az igazságszolgáltatás függetlenségén alapszik. A jogrendszer alkotmányos keretét az Alaptörvény adja, melyet a Kínai Népköztársaság Népi Kongresszusa hagyott jóvá. Az egy ország – két rendszer elve alapján a – kínai jogrendszertől különböző – hongkongi jogrendszer a common law-n alapul, amelyet az írott jog egészít ki.” Hongkong rendelkezik Alaptörvénnyel, illetve annak III.

mellékletében felsorolt, Hongkongra vonatkozó nemzeti jogszabályokkal² [12 db], melyek hongkongi kihirdetés vagy jogalkotás révén alkalmazandók,³ valamint common law-val és equity-vel.

Hongkongot a kormányzó (*Chief Executive*) irányítja, a „legfőbb politikai döntésekben a Végrehajtó Tanács (*Executive Council*) ad neki tanácsot.” A képviseleti kormány kétszintű. „A központi szinten a Törvényhozó Tanács (*Legislative Council*) alkotja a törvényeket, jóváhagyja az állami kiadásokat és felügyeli az adminisztráció teljesítményét. Kerületi szinten 18 kerületi tanács nyújt tanácsot a szakpolitikák területükön való végrehajtásában.” A kormány végrehajtó ága az adminisztráció. Ez a kormány titkárságából (*Government Secretariat*) és különböző osztályokból áll. „A kormány titkárságának irodája (*Government Secretariat Bureaux*) alkotja meg a szakpolitikákat, és jogalkotási javaslatokat kezdeményez. Az egyes osztályok hajtják végre a jogszabályokat és szakpolitikákat, és közvetlent szolgáltatásokat nyújtanak a közösség számára.”⁴

Az igazságügy a kormány végrehajtó és törvényhozó ágaitól való függetlenségen alapul, s a következő bíróságok működnek: Legfelsőbb Bíróság, Felsőbíróság [amely Fellebbviteli Bíróságból és Elsőfokú Bíróságból áll], Kerületi Bíróság [ide tartozik a Családjogi Bíróság], Versenyjogi Döntőbíróság, Ingatlanügyi Döntőbíróság, Alsóbíróság [benne a Fiatalkorúak Bírósága], Halottkémi Bíróság, Munkaügyi Döntőbíróság, Bagatell Ügyek Bírósága és az Obszcén Cikkek Bírósága.⁵ Az Igazságügyi Minisztérium „élén az igazságügyi miniszter áll (*Secretary for Justice*), aki a Végrehajtó Tanács tagja és a kormány vezető jogtanácsosa.” Ő felel minden bűncselekmény felelősségre vonásáért Hongkongban. A minisztériumban öt szakértő osztály működik. A Jogpolitikai Osztály „az igazságügyi miniszter titkársága mellett szakmai segítséget nyújt az igazságügyi miniszternek feladatai elvégzése során, és inputot biztosít minden kormányt foglalkoztató jogpolitikai ügyben. Tanácsot nyújt az igazságszolgáltatást, jogrendszert, jogi szakmát, emberi jogokat, az alaptörvényt, alkotmányos fejlődést és választási ügyeket és a kínai jogot érintő kérdésekben.” Tagja a jogi reform bizottság titkára, aki a bizottság számára kutatási és titkári támogatást nyújt. A Polgári Osztály jogi tanácsot nyújt a kormánynak polgári jogi ügyekben, kereskedelmi szerződéseket szövegez, polgári eljárásokat folytat, döntőbíráskodik és közvetít a kormány nevében. A Közvetítő Csoport a Jogpolitikai Osztály Döntőbíráskodó egységével a kormány célkitűzései alapján arra törekszik, hogy növelje Hongkong vezető szerepét a nemzetközi jogi és vitarendezési szolgáltatások területén Ázsiában és a csendes-óceáni régióban. A 2016-ban felállított Közös Vitarendezési Stratégiai Titkárság a közvetítő és a döntőbíráskodói munkákért felel, és egyedüli kapcsolattartó pontként szolgál minden vitarendezés előmozdításához kapcsolódó ügyben. A Törvényjavaslatok osztályának tagjai az adminisztráció által javasolt jogszabályokat fogalmazzák meg kínaiul és angolul, és szakmai segítséget nyújtanak a jogalkotás során. A hongkongi jogszabályok összeállításáért és az interneten elérhető jogi adatbázisok kezeléséért is ez az osztály felel. Az Ügyészség az eljárásokat érintő döntéseket hozza meg: pl. legyen-e vádemelés, amennyiben igen, milyen vádat emeljenek és melyik bíróságokon. Jogtanácsosa jogi tanácsot biztosít a bűnüldöző szerveknek minden kapcsolódó ügyben, megszervezi a tárgyalásokat és a legtöbb fellebbezést is [a Legfelsőbb Bírósággal bezáróan]. Végül a Nemzetközi Jogi Osztály tanácsokat ad a kormánynak a nemzetközi közjog területén.

Jogászai részt vesznek a nemzetközi szerződések letárgyalásában, és kezelik a Hongkongból érkező, és Hongkongnak szóló nemzetközi jogi együttműködések iránti kérelmeket.⁶

Működik továbbá Hongkongban egy úgynevezett Jogi Reform Bizottság, amely az igazságügyi miniszter vagy a hongkongi Legfelsőbb Bíróság főbírája által felvetett kérdésekkel foglalkozik, és jelentéseket készít az ügyekről. Tagjai jogbölcsesek, gyakorló jogászok, és a közösség kiemelkedő tagjai. Többek között a következő témákban készített már jelentéseket: kereskedelmi döntőbíráskodás, adatvédelem, válások, termékek eladása, szolgáltatások nyújtása, fizetéseképtelenség, csalások, s javaslatait a legtöbb esetben részben vagy egészben elfogadták.⁷

A *The Facts. Legal System* 2017-es statisztikái szerint, a nagyjából „2 budapestnyi” földrajzi területen élő és hozzávetőlegesen Magyarország lakosságának 2/3-ával arányos hongkongi társadalmat 1425 gyakorló ügyvéd, 9283 gyakorló jogász, 884 helyi ügyvédi iroda, 82 külföldi ügyvédi iroda, 1342 regisztrált külföldi jogász és 37 regisztrált külföldi és helyi ügyvédi irodák közötti társulás szolgálja ki.⁸

Az arra jogosult személyek pénzügyi helyzetük alapján kérhetnek képviselőt nyújtó jogsegélyt. Polgári jogi ügyekben elérhető a Kerületi Bíróságon, az Elsőfokú Bíróságon, a Fellebbviteli Bíróságon, a Legfelsőbb Bíróságon, illetve egyes esetekben a Mentális Egészség Felülvizsgálatának Döntőbíráján, és a Halottkémi Bíróságon. Az igénylőnek meg kell felelnie a rászorultsági és a megalapozottsági vizsgálatokon. A rászorultsági vizsgálaton az felel meg, akinek az összes pénzügyi forrása nem haladja meg a 290 380\$-t [kiv. 60 év felettiek]. Ezt egy internetes kalkulátorral is le lehet ellenőrizni. Egyes ügyekben azonban eltekintenek ettől a korlátozástól. A megalapozottsági teszten azt nézi a jogsegély részleg igazgatója, hogy a jelentkező megfelelő indokkal rendelkezik-e az eljárás indítására vagy a védekezésre. Az igazgató döntése ellen fellebbezés lehetséges a Felsőbíráóság hivatalvezetőjénél. Büntető ügyekben az Alsóbíróságon, a Kerületi Bíróságon, az Elsőfokú Bíróságon, a Fellebbviteli Bíróságon és a Legfelsőbb Bíróságon érhető el jogsegély. A polgári jogi ügyeknél alkalmazott feltételeknek kell megfelelnie az igénylőnek, azonban némely esetben eltekintenek a feltételektől. A kiegészítő jogsegély rendszer a középosztálynak nyújt segítséget [akiknek a vagyona eléri a 290 380\$-t, de nem haladja meg az 1 451 900\$-t]. Az érintett ügyek pl.: személyi sérülés vagy halál; szakmai gondatlanságból eredő követelések doktorok, fogorvosok, jogászok, mérlegképes könyvelők, nyilvántartásba vett építészek, mérnökök, földmérők, tervezők ellen; biztosítók vagy közvetítőjük gondatlanságból eredő követelések, kereskedők elleni pénzügyi követelések.⁹

Hongkongban Kirendelési Ügyvédi Szolgálat is működik, amely négy jogi segítségnyújtási rendszert biztosít. Egy tanács irányítja, melynek tagjai: Hongkongi Jogi Társaság és Ügyvédi Kamara képviselői, tiszteletbeli tagok. A kormány támogatja. A Kirendelési jogi rendszer: magánszférában dolgozó ügyvédek és jogászokat jegyez, akik az Alsóbíróságon és a Fiatalkorúak Bíróságán képviselőt láthatnak el. Minden fiatalok [16 éven aluli vádlottnak] és a legtöbb felnőtt vádlottnak képviselőt biztosít, aki ellen az Alsóbíróságon vádat emeltek és nem tudja megengedni magának egy magánügyvéd alkalmazását. A szolgáltatásért a vádlottnak 540\$-t kell fizetnie. 2016-ban több mint 25 000 vádlottat segítettek meg. A Gondozási vagy védelmi eljárások rendszere: azoknak a

gyermeknek vagy fiatalok számára biztosít jogi képviseletet, akiket őrizetbe vettek vagy valószínűleg fogva tartani, így korlátozzák őket szabadságukban. 2016-ban havi átlag 67 ügyfélnek nyújtott képviseletet. Az *Ingyenes jogi tanácsadásnak* 1000-nél több önkéntes jogász a tagja, heti 12 ülést tart 9 központban. 2016-ban 8426 ügyfél foglalkozott. Nem nézik a rászorultságot. A telefonos jogi szolgálat három nyelven [kanton, putonghua (kínai) és angol] nyújt ingyen információt 80 témában. 8 telefonvonal üzemel napi 24 órában. 2016-ban 24 383 telefonhívást fogadott és weboldalát 427 445-ször tekintették meg.¹⁰

A Belügyminisztérium Jogi tanácsadás rendszere a polgári eljárásokban nem képviselt peres felek számára 2013 óta működik. Keretében ingyenes jogi tanácsot kaphatnak a polgári jogi eljárások során a nem képviselt pereskedők, akik polgári jogi eljárásban vesznek részt az Ingatlanügyi Döntőbírószágon, a Kerületi Bírószágon, a Családjogi Bírószágon, az Elsőfokú Bírószágon, a Fellebbviteli bíróságon vagy a Legfelsőbb Bírószágon; jogsegélyben nem részesültek és nem fogadtak ügyvédet; és havi jövedelmük nem haladja meg az 50 000\$-t vagy éves jövedelmük nem több mint 600 000\$.¹¹

A Földhivatal a földre vonatkozó dokumentumok nyilvántartásba vételéért felel és az ingatlan-nyilvántartásban és kapcsolódó dokumentumokban történő keresésben nyújt segítséget. Az ingatlan tulajdonjogának bejegyzésére vonatkozóan új rendeletet fogadtak el, amely új nyilvántartási rendszert fog bevezetni.¹²

A Jogi Tanácsadó és Tulajdon-átruházási Hivatal a földhasználathoz és bérléshez kapcsolódó kormányzati dokumentumok megszövegezésével és véglegesítésével foglalkozik, illetve előkészíti a földterületek magántulajdonosoktól való elvételéhez és kártérítésükhöz kapcsolódó dokumentumokat. Emellett adminisztrációs feladatokat lát el, okiratokat fogad el, tulajdonjog átruházási szolgáltatást nyújt, bérlésből eredő hátralékokat hajt be.¹³

A Cégnylvántartás a helyi és nem hongkongi cégek nyilvántartásba vételével foglalkozik; biztosítja, hogy a közösség tagjai a vállalkozásokról információhoz juthassanak; a megszűnő vállalkozásokat törli a nyilvántartásból; a kormánynak tanácsokat ad a társasági jogot, a kapcsolódó jogalkotást és a felelős társaságkormányzást érintő kérdésekben. 2016 óta részt vesz a Pénzmosás és a Terrorizmus Finanszírozása Elleni és a gazdasági társaságokra vonatkozó törvényjavaslat [módosítás] kidolgozásában. A kormány célja a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem. Emellett titkársági támogatást nyújt a Társasági törvény módosítása során, és a kapcsolódó törvényalkotás folyamatában, biztosítva, hogy ez megfelel a társaságok változó igényeinek.¹⁴

A Hivatalos Felszámoló Hivatal a bíróság vagy a hitelezők megbízására a fizetésképtelenné vált, végelszámolásra ítélt cégek, illetve magánszemélyek és partnerek vagyonának megfelelő adminisztrálásáért felel.¹⁵

A Szellemi Tulajdon Osztály a szellemi tulajdon védelmével foglalkozik. Szakértői véleményt nyújt a szellemi tulajdonnal kapcsolatos szabályok és jogalkotás területén és a kormánynak is jogi tanácsot nyújt a témában. A védjegyeket, szabadalmakat, formatervezési mintákat és szerzői jogokat megadó szervek nyilvántartásait működteti és

kvázi bírói feladatokat lát el a kapcsolódó ügyekben. A szellemi tulajdon jog ismeretét és tiszteletét népszerűsíti, emellett előmozdítja és támogatja Hongkong fejlődését, mint a régió szellemi tulajdon kereskedelmi központja.¹⁶

A Nemzetközi együttműködések vonatkozásában elmondható, hogy az alaptörvény alapján Hongkong magas szintű autonómiával rendelkezik a külügyek területén. Kb. 250 nemzetközi, kétoldalú megállapodást kötött, és több mint 250 multilaterális, nemzetközi egyezmény vonatkozik rá. Hongkong, Kína megnevezést használva nemzetközi konferenciákon vehet részt, és teljes jogú tagja lehet azoknak a nemzetközi szervezeteknek is, melyeknek nem csak államok lehetnek a tagjai [pl. WTO, WCO, APEC]. „A Kínai Népköztársaság delegációjának tagjaként a hongkongi kormány képviselői részt vehetnek a Hágai Konferencia a Nemzetközi Magánjogról szervezetben, és más olyan nemzetközi szervezetben és konferencián is, melyeknek csak államok lehetnek a tagjai.” [IMF, WIPO, ICAO].¹⁷

Külföldi társaságokat akkor lehet a hongkongi tőzsdén jegyezni, ha az országban, ahol a céget alapították legalább olyan szinten védik a részvényeseket, mint Hongkongban. 2013-ban változtattak a standardokon a külföldi társaságok terhének csökkentése érdekében, és 20 országra nézve iránymutatásokat is közzétettek arra vonatkozóan, hogy itt hogyan teljesíthetik a bejegyzés követelményeit.¹⁸

Hongkongban a *corporate governance*-t a *common law*, a jogszabályok, egyéb előírások és magatartási kódexek szabályozzák. A tőzsdén nem jegyzett, Hongkongban bejegyzett társaságokat a Társasági törvény (*Companies Ordinance*) és a precedens jog szabályozzák. A tőzsdén jegyzett társaságokra vonatkozó főbb jogszabályok: *Securities and Futures Ordinance* (értékpapír és határidős ügyletekről szóló rendelet), az értékpapírok hongkongi tőzsdén való jegyzését szabályozó szabályok, a felvásárlásokról és fúziókról szóló kódex (*Code on Takeovers and Mergers*), a részvények visszavásárlására vonatkozó kódex (*Code on Buy-backs*).¹⁹

A *corporate governance* területén az utóbbi években a legnagyobb változást a Társasági törvény 2014-es módosítása hozta. A törvény a gazdasági társaságok alapításának és működtetésének jogi kereteit rögzíti. Átfogó rendelkezéseket tartalmaz a vállalkozással foglalkozó felek (köztük a részvényesek és hitelezők) érdekeinek védelmére vonatkozóan, és kiemelt célja a *corporate governance* fokozása.²⁰

Corporate Governance Kódex: „A kódex a felelős társaságkormányzási alapelveit határozza meg, és kétféle ajánlást tesz: előírásokat és *best practice* javaslatokat.” A kódex előírásainak elvárják a betartását, azonban el lehet térni tőlük. A *best practice* javaslatok azonban csak iránymutatásul szolgálnak. A társaságok saját kódexet is létrehozhatnak. „A társaságok évközi és éves jelentésekben meg kell jelölniük, hogy az adott időszakban megfeleltek-e a kódex előírásainak.” Ha valamely előírást nem tartottak be, ésszerű választ kell adni az eltérésre.²¹ A *Corporate governance* jelentést az igazgatótanács készíti el évente pénzügyi beszámolója összefoglalójának részeként.²²

„A kódex alapelveket határoz meg, amelyeket a kódex rendelkezései és a *best practice* jelentések követnek.” Sem az előírások, sem az ajánlások nem kötelező jellegűek, mivel egy megoldás nem jó minden gt. számára. Amennyiben a társaság úgy gondolja, hogy egy

megoldás kedvezőbb az esetében, eltérhet az előírásoktól. A kódex így mozgásteret biztosít: figyelembe kell venni a körülményeket, a társaság méretét, működését, a kockázatok természetét és a kihívásokat. Az eltérés megindokolása azonban kötelező.²³

1 香港

2 pl. autonómia, honvédelem, külügy

3 *Hong Kong: The Facts. Legal System* 1. o. | Link:

https://www.gov.hk/en/about/abouthk/factsheets/docs/legal_system.pdf | Letöltve: 2018.06.15.

4 *Hong Kong: The Facts. Government Structure* 1. o. | Link:

https://www.gov.hk/en/about/abouthk/factsheets/docs/government_structure.pdf | Letöltve: 2018.06.25.

5 *Hong Kong: The Facts. Legal System* 1.o. | Link:

https://www.gov.hk/en/about/abouthk/factsheets/docs/legal_system.pdf | Letöltve: 2018.06.15.

6 Uo.

7 Uo.

8 Uo. 2. o.

9 Uo.

10 Uo.

11 Uo. 3. o.

12 Uo.

13 Uo.

14 Uo.

15 Uo.

16 Uo.

17 Uo. 3-4.o.

18 NYSE: *Corporate Governance Guide* 321. o. | Link: <https://www.nyse.com/cgguide> | Letöltve: 2018.05.26.

19 Uo. 319.o.

20 Uo. 321.o.

21 *Corporate governance kódex és corporate governance jelentés*, 1. o. | Link: http://en-rules.hkex.com.hk/en/display/display.html?rbid=4476&element_id=3828 | Letöltve: 2018.06.20.

22 Uo. 2. o.

23 Uo.